

Saulės ir vaizdo gaudyklos-regyklos, arba, namas pagal pajautą...

Menotyrininkės Kristinos Stančienės pokalbis su architektu ir tapytoju Mantu Maziliausku

Vilniaus Justino Vienožinskio dailės mokykloje nuo 2011 mokslo metų pradžios veikia nauja studija “ARCHITEKTŪRA. Nuo pajautos iki rakto”, kurioje vaikus ir suaugusiuosius pažinti architektūros pagrindus kviečia jaunas architektas ir tapytojas Mantas Maziliauskas. Studija netrukus pristatys savo kūrybos rezultatus – balandžio 18 d. 18 val. mokykloje atidaroma studijos mokinių paroda. Ta proga apie architektūros pažinimą kalbamės su studijos vadovu.

Ko galima išmokti Tavo vadovaujamoje studijoje? Kokio amžiaus, pasirengimo žmonės čia gali mokytis?

Laikaisi demokratiško požiūrio – mano manymu, čia mokytis gali paties įvairiausio amžiaus žmonės, nuo darželinukų iki senjorų. Šiuo metu studijos mokinių amžius įvairuoja nuo 10 iki 18 metų.

Studijoje siekiu per architektūros prizmę pažadinti žmogaus kūrybiškumą plačiąja prasme. Nesvarbu, ką žmogus po to veiks, tačiau kūrybiškas gyvenime yra nepaprastai svarbus, jis mums praverčia pačiose įvairiausiose gyvenimo srityse. Šioje studijoje mokosi keletas mokinių, besirengiančių studijuoti architektūrą. Tačiau matau ją ir kaip naudingą “tarpinę” stotelę žmogaus tapsme, skatinančia mąstyti, judėti, kurti... Labai svarbus pats mokymosi procesas, jis ir yra tas tikrasis rezultatas, kurio laukiame... O šiame procese telpa išties nemažai – kalbame apie gamtą, paveldą, naujausias technologijas ir žmogaus pojūčių lavėjimą – nes tai yra architektūros ateitis.

Kokias užduotis su mokiniais atliekate?

Atliekame įvairias praktines užduotis. Kai kurias iš jų galėsite pamatyti, atėję į parodą – pavyzdžiui, kiekvieno mokinio sukurtą asmeninį svajonių namo projektą... Vasarą planuojame pasipraktikuoti sodyboje už miesto, imtis “ūkiškų” darbų – išmėginti galbūt šiaudus ir molį, kaip ekologiškas ir patvarias statybines medžiagas, galbūt – suręsti konstrukciją su stogu virš galvos, taip nuo idėjų ir sumažinto mastelio maketų pereinant prie realios erdvės ir mastų...

Nors dirbame ir kuriame kartu, šis procesas nėra kolektyvinis, nenoriu “pritempti” skirtingų žmonių prie kažkokio vieningo rezultato. Tad studijos veikloje – daug individualumo, atsižvelgiu į kiekvieno mokinio charakterį, polinkius.

Tikiu, kad ši patirtis pravers mokiniams – atrandant savo sanykį su pasauliu, mokantis išgirsti ir pajusti save, o ir praktinėje sferoje – taip pat. Vienam, galbūt, kada nors statantis savo būstą, kitam – įrengiant interjerą, kurtiant aplink save humanišką, estetišką aplinką, kurioje tiesiog gera gyventi...

O kalbant apie konkretų profesinį pasirengimą, Vilniuje pasiruošti architektūros studijoms nelabai yra kur. Nebent greiti, intensyvūs kursai VDA, kur su stojančiais dirba patys dėstytojai. Tačiau mano vadovaujamos studijos specifika kitokia, ji labiau tinka tiems, kurie nori ramiai, neforsuodami įvykių susipažinti su pačia architektūros sąvoka, ugdyti mano minėtą formų pojūtį ne tik piešdami, projektuodami, bet ir per išvykas, ekskursijas, teorinę medžiagą.

Žinau, kad su mokiniais nemažai keliaujate po miestą, diskutuojate apie architektūrą “gyvai”.

Taip, neseniai keliavome apžiūrėti Vilniuje įsikūrusios Čekijos ambasados pastato, kaip įdomaus modernios architektūros pastato. Keliaujame ir į parodas, žvalgomės po klasikinę, senąją, ir po modernią architektūrą, šnekamės apie jos specifiką, formų kalbą, pastatų paskirtį ir t.t.

Pastatus, t.y. architektūros kūrinius vadini tiesiog... gaudyklomis?

Iš tiesų, pastatas tam tikra prasme yra tikrų tikriausia saulės ir vaizdo gaudykla. Bet kuriame statinyje šie elementai turi sutapti kuo sklandžiau. Juk vaizdas – pastato formų kalba, jo išsidėstymas erdvėje, perspektyva, kitų pastatų, gamtos formų kaimynystė, landšaftas labai veikia kiekvieną iš mūsų. Pastatus mieste regiu kaip savotiškus natiurmortus, tą pastebėti mokau ir studijos mokinius – ar sklandi statinio formų kalba, ar jos įtaigios... Iš principo, tiek asmeninėse, tiek visuomeninėse architektūros erdvėse labai svarbus vertybinis požiūris, pojūtis, ar tau tai tinka, kaip jautiesi pastato interjere ir greta jo... Žinoma, tai idealas – tikrovėje dažnai būna visai kitaip, daug lemia finansai, projektavimo ir idėjos įgyvendinimo tempai... Neretai, turint per mažai finansų, ar tiesiog nepakankamai išmaščius pastato idėją, jo formas, pavėluotai pastebime, kad materiali idėjos sklaida pradėta per anksti.

Studijos programoje akcentuojai kitokį žmogaus santykį su architektūra. Ką turi omenyje?

Man svarbus asmeninis žmogaus santykis su aplinka, taip pat ir architektūra, ir to pojūčio ugdymas. Teikiu tam didžiulę reikšmę – tai naudinga ir svarbu ne tik žmogui asmeniškai, bet ir valstybės mastu. Todėl manau, kad ir vidurinėse mokyklose praverstų tam tikras architektūros pamokų kursas. Deja, neretai moksleiviško amžiaus vaikai, paaugliai net nesiorientuoja, kur Šiaurė ar Pietūs, sutrinka paklausti, kada į būsto langus šviečia saulė, o kiek laiko jis skendi šešėlyje... Nekalbant apie statinių formų darną, tarpusavio santykį ir pan.

Turiu patirties projektavimo darbuose, todėl dažnai susimąstau – ar esame pasiruošę pasirinkti sau būstą? Nekalbu vien apie finansines galimybes, labiau apie jausmą, tą vidinį pojūtį, kuris yra išugdomas. Civilizuotos Europos šalys, ko gero, gali tuo pasigirti, tarkime, Norvegija – apie gyvenamo būsto tradicijas šioje šalyje

galima kalbėti išties daug. Mes, lietuviai, kol kas turime mokytis... Ne veltui mūsųose iškylo tiek nedarnių pastatų, sužalojami ištisi miestovaizdžiai, gražios, darnios miesto erdvės perspektyvos. Sakysite, o ką pakeis bendraminčių kompanijos filosofija ir įžvalgos? Manau, tai galinga jėga. Juk pokyčiai, taip pat ir architektūros sferoje, prasideda nuo žmogaus. Jei ateis kitaip mąstanti karta, formuluojanti savo poreikius, išmokusi jausti savo vidinį aš, netruks pasikeisti ir valstybinis požiūris, ir statinių formos bei jų dermės...

Ką reiškia Tavo vadovaujamos studijos pavadinimas?

Visi puikiai žinome statybininkų žargoną, kai jie žada klientui pastatyti namą “nuo pamatų iki rakto”. O man svarbus pojūtis, asmeninis ir galbūt mūsų laikais nelabai madingas žmogaus ir pastato santykio elementas... Ne matematinis ar dar koks nors, bet būtent vidinis, emocinis.

Juk ne iš ko kito, o būtent iš asmeninės beveik 14 m. patirties architektūros srityje, dėl mus (ap)supančios architektūrinės erdvės, dėl sklاندusio pokalbio stokos tarp suaugusiųjų man gimė noras vykdyti šią švietėjišką veiklą, pakviesti jaunos žmones kartu ir iš naujo permąstyti architektūrą.

Šis pavadinimas atsispindi ir užduotyse: stengiamės neužsibūti ties viena tema, viskas gana intensyviai keičiasi – nuo teorijos keliaujame prie praktikos ir atvirkščiai... Dirbame ir kompiuteriu, tačiau specialios programos – tik dalis užsiėmimų medžiagos.

Matau, kad studijos mokiniai pamažu išsiugdo pojūtį – juk mes, nepriklausomai nuo to, ar galvojame apie architektūrą, ar ne, patiriame ją nuolat, būdami greta ar pastato viduje...

Atsakyk nuoširdžiai - ar ši veikla įdomi Tau pačiam? Juk menininkui gyvybiškai svarbu, kad darbas nevirstų rutina, kad jame būtų bent šiek tiek kūrybos...

Geras klausimas. Manęs to paties dažnai klausia vaikai – ar man įdomu su jais dirbti... Atrodo, kol kas vieni kitų kompanija nuoširdžiai esame labai patenkinti. Su mokiniais jaučiuosi kaip su bičiuliais. Tikiuosi, jie taip pat...

Štai per mokinių atostogas daugelis norėjo dirbti, užuot savaitę pailsėję nuo architektūros reikalų... Visada tariamės – kur keliausime, ką aplankysime, įsiklausau, kas įdomu jiems, ką jie nori sužinoti ir išgirsti.

O kūrybos studijos veikloje išties labai labai daug – kiekvienas užsiėmimas, nors suplanuotas ir apspręstas iš anksto, yra kūrybiškas ir nenusėjamas, leidžiu improvizuoti ir mokiniams, ir sau... Taigi, man tai yra kūrybos bendrąja prasme dalis. Sakau mokiniams: galiu jums paaiškinti daug bendrų dalykų – kokios yra skirtingų medžiagų savybės, kaip žmogų veikia architektūros formos, kokia jų raida, paskirtis. Visa kita priklauso nuo jūsų pačių, jūs - raktas.

Parengė Kristina Stančienė